

МИТОПОЕТИЧЕСКАТА СИЛА НА СТРАДАНИЕТО У ЯВОРОВ В КРИТИЧЕСКОТО СЛОВО НА Д-Р К. КРЪСТЕВ, Б. ПЕНЕВ И ВЛ. ВАСИЛЕВ

Антония Велкова-Гайдаржиева

Митът в духовната култура на човечеството е трудно обясним феномен, събиращ в едно различните аспекти на гносис-а, и като рационално-позитивно, и като интуитивно-мистично опознаване на света. В историята на българската литература може би няма друг поет като Яворов, комуто тълкувателите без изключение признават гениална дарба и в същото време всеки, посегнал да го обяснява, се оказва "интелектуално безсилен" пред енигмата "Яворов". М. Неделчев прави сполучлив опит да обясни смущаващата всевластност на това загадъчно, по думите на Вл. Василев, отражение на племенния дух: "Пълноценността на посмъртното битие означава, че митът вече е усвоен, има българско име. Яворов е българското име на мита за трагическото реализиране на познанието. Той е осъществил и раздал познанието, приел и заради нас познанието, което същевременно е и страдание; той е включил и нас в света на това висше познание, на това идеално битие чрез изкуплението на смъртта си".¹ Неслучайно литературоведът изгражда семантическата парадигма на познанието в посока към трагиката, страданието и смъртта. Защо митът е "пълното единство на абстракция и чувствена възприятие. И още: митът е разгръщане на мисъл върху основните проблеми на познанието, живота, смъртта, любовта чрез един универсализиращ и синтезиращ човешкото битие сюжет..."² Действително в Яворовата поезия тези проблеми добиват болезнено драматическа осезаемост, "пропадат" в бездните на един трагически дух, персонифицирал фундаменталните безответни насоки в живота на родната интелигенция, на човека изобщо.³ Вл. Василев, един от най-професионално-аргументираните и едновременно интимно-пристрастни читатели, признава мъките на интерпретатора, поставил си за задача да обясни феномена Яворов: "Отведнъж при Яворова всичко се забърква... Яворов ни постави пред много загадки. Престана, преди всичко, да ни говори тъй, както бяхме навикнали. Думите му - не бяха песни. Не бяха химни. Не бяха опи-